

Informatīvais ziņojums „Par izsoļu ieņēmumu izmantošanu 2015.gadā”

Likuma „Par piesārņojumu” (turpmāk – likums) 32.² panta 4.⁷ daļā ir noteikts, ka Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai (turpmāk – VARAM), sākot ar 2013.gadu, ir jā sagatavo un līdz kārtējā gada 1.aprīlim jā iesniedz Ministru kabinetam (turpmāk – MK) informatīvais ziņojums par izsoļu ieņēmumu izmantošanu iepriekšējā gadā, tai skaitā informāciju par finansētajiem pasākumiem, par panākto siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājumu, par to, kādi sasniegumi gūti, nodrošinot pielāgošanos klimata pārmaiņām, kā arī par nodrošināto vides kvalitātes uzlabojumu kopumā.

Ieņēmumi no izsolēm 2015.gadā

Eiropas Savienības emisijas kvotu (turpmāk – EUA) un Eiropas Savienības aviācijas emisiju kvotu (turpmāk – EUAA) izsolīšana notiek atbilstoši Komisijas 2010.gada 12.novembra Regulai (ES) Nr.1031/2010 par siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju kvotu izsoļu laika grafiku, administrēšanu un citiem aspektiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā.

2015.gadā izsoļu rezultātā tika izsolītas Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas trešajam periodam (no 2013. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim) paredzētās EUA un EUAA. Saskaņā ar Eiropas Komisijas un dalībvalstu rīkotā kopējās izsoles platformas iepirkuma rezultātiem, 2015.gadā EUA izsolīšanu nodrošināja Eiropas Enerģijas birža (*European Energy Exchange (EEX)*).

Saskaņā ar apstiprināto izsoļu kalendāru 2015. gadam¹ pirmreizējā tirgū kopējā platformā Latvijas labā 2015. gadā 142 izsolēs tika izsolītas 1 933 500 EUA par kopējo vērtību EUR 14 757 350.

2015. gadā kopējā izsoļu platformā turpinājās arī EUAA izsolīšana – Latvijas labā 9 izsolēs tika izsolītas 75 500 EUAA par kopējo vērtību EUR 531 635.

Latvijas EUA un EUAA izsoļu ieņēmumi tika ieskaitīti Valsts kasē atvērtajā valsts pamatbudžeta ieņēmumu kontā atbilstoši valsts budžeta ieņēmumu klasifikācijai.

Tiesiskais regulējums

Atbilstoši likuma 32.² panta septītajai daļai MK 2012.gada 25.septembrī apstiprināja noteikumus Nr.657 „Latvijai piešķirto emisijas kvotu izsolīšanas kārtība”, kuros tika noteikta Latvijai piešķirto EUA izsolīšanas kārtība.

¹<https://www.eex.com/blob/82018/1c095bce8180ef9d5aa767fbcdbdfe1d/20141219-auction-calendar-2015-pdf-data.pdf>

Likuma 32.² panta 4.⁴ daļas 1.un 2.punkts nosaka, ka izsoļu ieņēmumus izmanto, lai mazinātu klimata pārmaiņas un nodrošinātu pielāgošanos klimata pārmaiņām. Likuma 32.² panta 4.⁶ daļa nosaka, ka izsoļu ieņēmumu izmantošanu nodrošina, organizējot atklātos projektu iesniegumu konkursus par likuma 32.² panta 4.⁴ daļas 1. un 2.punktā minētajiem mērķiem.

2015.gada 24.septembra Valsts sekretāru sanāksmē (prot. Nr.37 22.§) tika atsaukts Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2014.gada 28.augusta Valsts sekretāru sanāksmē (prot. Nr.33 15.§) izsludinātais MK noteikumu projekts “Emisijas kvotu izsoļu instrumenta finansēto projektu atklāta konkursa “Biomases izmantošana siltumenerģijas ražošanā” nolikums”.

Lai nodrošinātu izsoļu ieņēmumu izmantošanu saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 32.² panta 4.⁶ daļu, 2015.gadā tika uzsākta divu atklātu projektu iesniegumu konkursu nolikumu izstrāde, kurus plānots apstiprināt MK 2016.gada sākumā.

1. MK noteikumu projekts “Emisijas kvotu izsolišanas instrumenta finansēto projektu atklāta konkursa “Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana valsts nozīmes aizsargājamās arhitektūras pieminekļos” nolikums”, kas 2015.gada 13.augustā izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē (VSS-859) (prot. Nr.31 10.§).

Konkursa mērķis ir oglekļa dioksīda emisiju samazināšana, veicot esoša valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa (vienas vai vairāku ēku) pārbūvi, atjaunošanu vai vienkāršoto fasādes atjaunošanu, uzlabojot ēkas energoefektivitāti.

Konkursa ietvaros pieejamais Emisijas kvotu izsolišanas instrumenta (turpmāk – EKII) finansējums būs 9 000 000,00 *euro*, tai skaitā 6 000 000 *euro* – projektiem, kuros projekta iesniegumā pieprasītais EKII finansējums ir virs 500 000 *euro* un 3 000 000 *euro* – projektiem, kuros projekta iesniegumā pieprasītais EKII finansējums ir līdz 500 000 (ieskaitot) *euro*.

Konkursa ietvaros vienam projektam pieejamais maksimālais EKII finansējums būs:

1) līdz 4 000 000 (ieskaitot) *euro*, ja projekta iesniegumā pieprasītais EKII finansējums būs virs 500 000 *euro*;

2) līdz 500 000 (ieskaitot) *euro*, ja projekta iesniegumā pieprasītais EKII finansējums būs līdz 500 000 (ieskaitot) *euro*.

Konkursa ietvaros maksimāli pieļaujamā EKII atbalsta intensitāte nepārsniegs 85% no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām.

Konkursa ietvaros apstiprināta projekta īstenošanas periods būs četri gadi no projekta līguma stāšanās spēkā. Projekta īstenošanas periods ietver projekta īstenošanas beigu termiņu (datums, kad ēka, kurā īstenotas projektā plānotās aktivitātes, ir pieņemta ekspluatācijā) un dienu, kad projekta iesniedzējs, kurš noslēdzis projekta līgumu ar atbildīgo iestādi un Vides investīciju fondu, ir iesniedzis SIA “Vides investīciju fonds” noslēguma pārskatu.

Projekta iesniedzējam būs tiesības iesniegt vairākus projekta iesniegumus. Vienā projekta iesniegumā varēs ietvert aktivitātes, kuras paredzēts īstenot vienā valsts nozīmes aizsargājamā arhitektūras pieminekļī (vienā vai vairākās ēkās). Par vienu valsts nozīmes aizsargājamo arhitektūras pieminekli drīkstēs iesniegt tikai vienu projekta iesniegumu.

Projekta iesniedzējs varēs būt atvasināta publiska persona, valsts tiešās pārvaldes iestāde, kas nodarbojas ar valsts nekustamo īpašumu pārvaldīšanu, valsts kapitālsabiedrība, kas nodarbojas ar valsts nekustamo īpašumu pārvaldīšanu, reliģiska organizācija, valsts dibināta izglītības iestāde vai valsts vai pašvaldības dibināta kultūras institūcija atbilstoši Kultūras institūciju likumam.

Projekta iesniedzējs varēs pretendēt uz EKII finansējumu, ja tiks nodrošināta šādu nosacījumu izpilde:

- projektā iekļautās aktivitātes plānots īstenot ēkā, kas atbilst valsts nozīmes aizsargājamā arhitektūras pieminekļa statusam, un tā saskaņā ar normatīvajiem aktiem par būvju klasifikāciju atbilst kādai no šādām ēku klasēm: ēkas plašizklaides pasākumiem, kurās tiek īstenotas Kultūras institūciju likuma 2. panta otrajā daļā noteiktās funkcijas, muzeji un bibliotēkas, skolas, universitātes un zinātniskai pētniecībai paredzētas ēkas, kulta ēkas un kultūrvēsturiskie objekti;

- projektā iekļautās aktivitātes plānots īstenot ēkā, kurā vismaz divos pēdējos pilnos kalendāra gados ir īstenota izglītības funkcija, kultūras funkcija vai reliģiska funkcija;

- projektā iekļautās aktivitātes plānots īstenot ēkā, kas ir projekta iesniedzēja īpašumā vai tā uz normatīvā akta, līguma vai iestādes lēmuma pamata ir nodota projekta iesniedzējam turējumā, valdījumā vai pārvaldībā, un īpašuma, valdījuma vai turējuma tiesības ir nostiprinātas vai līdz projekta līguma noslēgšanai tiks nostiprinātas zemesgrāmatā uz laiku, kas nav īsāks par pieciem gadiem pēc projekta īstenošanas beigu termiņa.

Lai nodrošinātu oglekļa dioksīda emisijas samazinājumu un finansējuma efektīvāku izmantošanu ir plānots noteikt sasniedzamo rādītāju enerģijas patēriņam apkurei – pēc projekta īstenošanas ēkā enerģijas patēriņš apkurei uz ēkas aprēķina platību nevarēs pārsniegt 75 kWh/m² gadā.

2. MK noteikumu projekts “Emisijas kvotu izolīšanas instrumenta finansēto projektu atklāta konkursa “Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana – zema enerģijas patēriņa ēkas” nolikums”, kas 2015.gada 1.oktobrī izsludināts Valsts sekretāru sanāsmē (VSS-994) (prot. Nr.38 21.§).

Konkursa mērķis ir oglekļa dioksīda emisiju samazināšana, veicot jaunu zema enerģijas patēriņa ēku būvniecību, kā arī esošu ēku pārbūvi vai atjaunošanu par zema enerģijas patēriņa ēkām.

Konkursa ietvaros pieejamais EKII finansējums būs 23 000 000 *euro*, tai skaitā 15 000 000 *euro* – jaunu zema enerģijas patēriņa ēku būvniecībai un

8 000 000 *euro* – esošu ēku pārbūvei vai atjaunošanai par zema enerģijas patēriņa ēkām.

Konkursa ietvaros vienam projektam pieejamais maksimālais EKII finansējums būs:

1) jaunu zema enerģijas patēriņa ēku būvniecībai no 7 000 000 *euro* (ieskaitot) līdz 15 000 000 *euro* (ieskaitot);

2) esošu ēku pārbūvei vai atjaunošanai par zema enerģijas patēriņa ēkām no 400 000 *euro* (ieskaitot) līdz 2 000 000 *euro* (ieskaitot).

Konkursa ietvaros maksimāli pieļaujamā EKII atbalsta intensitāte nepārsniegs 85 % no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām.

Konkursa kārtībā apstiprināta projekta īstenošanas periods būs trīs gadi no projekta līguma stāšanās spēkā līdz dienai, kad ēka, kurā īstenotas projektā plānotās aktivitātes, tiks pieņemta ekspluatācijā un noslēguma pārskats tiks iesniegts SIA “Vides investīciju fonds”.

Projekta iesniedzējam būs tiesības iesniegt tikai vienu projekta iesniegumu. Vienā projekta iesniegumā varēs ietvert aktivitātes, kuras paredzēts īstenot vienā ēkā, izņemot gadījumu, ja ēkas ir savienotas vai funkcionāli saistītas.

Projekta iesniedzējs varēs būt Latvijas Republikas pašvaldība vai tās iestāde, vai valsts tiešās pārvaldes iestāde.

Projekta iesniedzējs varēs pretendēt uz EKII finansējumu, ja tiks nodrošināta šādu nosacījumu izpilde:

- projektā iekļautās aktivitātes plānots īstenot ēkā vai jaunbūvē, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem par būvju klasifikāciju atbilst kādai no šādām ēku klasēm:

- ja ēkas izmantošanai ir noteikts funkciju sadalījums – ne mazāk kā 60 % no ēkas platības aizņem skolas, universitātes un zinātniskajai pētniecībai paredzētās funkcijas un ne mazāk kā 20 % no ēkas platības izmanto plašizklaides pasākumiem;
- muzeji un bibliotēkas;

- projektā iekļautās aktivitātes plānots īstenot ēkā, kas ir projekta iesniedzēja īpašumā vai tā, pamatojoties uz normatīvo aktu, līgumu vai iestādes lēmumu, ir nodota projekta iesniedzēja valdījumā vai turējumā, un īpašuma, valdījuma vai turējuma tiesības ir nostiprinātas vai līdz projekta līguma noslēgšanai tiks nostiprinātas zemesgrāmatā uz laiku, ne mazāku par pieciem gadiem pēc projekta īstenošanas, vai ar zemes īpašnieku ir noslēgts ilgtermiņa zemes nomas līgums ne mazāk kā uz pieciem gadiem. Jaunbūves gadījumā zemei jābūt projekta iesniedzēja īpašumā vai nodotai projekta iesniedzēja valdījumā vai turējumā.

Ēkai jābūt nodotai ekspluatācijā vismaz 20 gadus, un tajā vismaz divos pēdējos noslēgtajos kalendāra gados jābūt īstenotai izglītības, kultūras vai plašizklaides funkcija (attiecināms uz ēkas pārbūvi un atjaunošanu).

Lai nodrošinātu oglekļa dioksīda emisijas samazinājumu un finansējuma efektīvāku izmantošanu ir plānots noteikt projektā sasniedzamo rādītāju: pēc projekta īstenošanas ēkā, aprēķinātais enerģijas patēriņš apkurei uz ēkas aprēķina platību nevarēs pārsniegt 35 kWh/m² gadā, ja plānota jaunas ēkas būvniecība, vai nevarēs pārsniegt 40 kWh/m² gadā, ja plānota ēkas pārbūve vai atjaunošana.

Izsoļu ieņēmumu izmantošana 2015.gadā

Saskaņā ar likuma 32.² panta 4.⁴ daļas 3. un 4. punktu izsoļu ieņēmumi 2015.gadā tika izmantoti Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām un tās Kioto protokola saistību, un citu starptautisko saistību izpildei siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas jomā, kā arī Latvijas dalībai Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, tai skaitā emisijas kvotu izsolīšanas procesa nodrošināšanas administratīvo izmaksu segšanai. Papildus tam, lai nodrošinātu likuma 32.² panta 4.⁴ daļas 1. un 2. punktā mērķu izpildi, izsoļu ieņēmumi tika izmantoti, lai sagatavotu informatīvā ziņojuma iepriekšējā nodaļā minētos projektu iesniegumu atklāto konkursu nolikumu projektus.

2015. gadā tika apgūti administratīvie izdevumi 127 649 *euro* apmērā, kurus pamatā veido atlīdzības izdevumi 67 857 *euro* apmērā, un uzturēšanas izdevumu transfertu maksājumi 50 260 *euro* apmērā Latvijas Lauksaimniecības universitātei un Latvijas Valsts mežzinātnes institūtam „Silava” saskaņā ar 2015.gada 23.novembī noslēgtajiem deleģēšanas līgumiem. Pārskata periodā tika nodrošināti komandējumi dalībai Kopīgā iepirkuma vadības komitejā saistībā ar Kopīgā iepirkuma līgumiem par kopējo izsoļu platformu, kā arī komandējumi saistībā ar dalību Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām līgumslēdzēju pušu konferences sesijās un Kioto protokola līgumslēdzēju pušu sanāksmes sesijā.

Siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājums, pielāgošanās klimata pārmaiņām un vides kvalitātes uzlabojums kopumā

Projektu īstenošana projektu konkursos, kuros tiku izmantoti izsoļu ieņēmumi, 2015.gadā vēl netika uzsākta. Tādējādi pārskata periodā nav iespējams norādīt informāciju par panākto oglekļa dioksīda emisijas samazinājumu, nodrošināto pielāgošanos klimata pārmaiņām un vides kvalitātes uzlabojumu kopumā. Taču klimata politiku uzturēšanai un pasākumiem, kas tiek īstenoti, lai sagatavotu un nodrošinātu likuma 32.² panta 4.⁴ daļā minēto mērķu izpildi ir netieša pozitīva ietekme uz siltumnīcefekta gāzu, t.sk. oglekļa dioksīda emisiju samazinājumu.